

YOKSUL MU, YOKSULLAŞAN MI TEPKİ VERİR?

Aydınlık Gazetesi, 28 Aralık 2013

Yıldırım Koç

Bu aralar hemen hemen her hafta sonu farklı illerde işçi sorunlarına ilişkin toplantılara katılıyorum. Orada sık sık gündeme gelen bir soru, asgari ücretle çalışanların niçin sessiz kaldığı. Gerçekten de insanların ayda 800 liraya geçinmeye çalışıp sessiz kalmalarını anlamak ilk başta zor geliyor.

Toplumsal hareketleri kavrayabilmek için, yoksulluk ile yoksullaşma arasında bir ayırım yapmak gerekir.

Yoksul insan tepki vermeyebilir.

Yoksullaşan insan tepki verir.

Yatağan termik santralının özelleştirilmesi gündemde. Termik santral işçilerinin aylık ücretleri ne kadar? Asgari ücret aldıklarını mı sanıyorsunuz? Yanılırsınız. Termik santral işçileri önemli bir miktarda değer üretmektedir. Ürettikleri değerden aldıkları pay oransal olarak düşük gözükse bile, asgari ücretli işçinin aldığından en az 2,5 katıdır. Buna bir de yılda 112 yevmiye ikramiyeyi (60 yevmiye ikramiye ve 52 yevmiye tutarında ek ödeme), sosyal yardımı, diğer ek ödemeleri de katarsanız, bu katsayı daha da büyür.

Asgari ücretli işçi sessizliğini korurken, onun 2,5-3,0 katı fazla gelir elde eden Yatağan termik santrali işçisi ayakta.

Niçin?

Çünkü tek başına yoksulluk veya düşük ücret tepki yaratmaz; ancak mutlak yoksullaşma, satınalma gücünün düşmesi, büyük tepki yaratır.

Mutlak Yoksullaşma Hareketlendirir

“Mutlak yoksullaşma” ne demek?

Satınalma gücünüzün düşmesi.

Elde ettiğiniz brüt aylık gelir aynı kalırken, bu paranın satınalma gücü enflasyon nedeniyle, vergi dilimlerindeki artışa veya sosyal sigorta prim oranlarındaki artışa bağlı olarak azalabilir.

Ayrıca elinize geçen net aylık geliri mutlak anlamda da azaltabilirler. Tekel işçileri Aralık 2009-Mart 2010 döneminde 78 gün niçin direndi? Tekgıda İş üyesi olarak işçi statüsünde çalışıyorlardı. İşyerleri özelleştirilince 657/4/C statüsünde “geçici personel” olarak çalıştırılacaklardı. Hem aylık net gelirleri yaklaşık üçte bir düzeyine düşecekti, hem de iş güvenceleri ve diğer bazı hakları ortadan kalkacaktı.

Tekel işçileri yoksulluk nedeniyle değil, yoksullaşma tehdidi karşısında 78 gün Kızılay’da direndi.

Yatağan işçileri de yoksulluk nedeniyle değil, yoksullaşma tehdidi karşısında dağa çıkıyor, Ankara’da Meclis’in kapısına dayanıyor, çeşitli eylem türleri geliştirip uyguluyor.

1989 Bahar Eylemleri nasıl ortaya çıktı?

Birileri bu işçileri tahrik mi etti.

Evet, birileri bu işçileri tahrik etti. Ancak tahrik eden, komünistler değildi; işçilerin satınalma güçlerinin 12 Eylül 1980 öncesinde yaklaşık 100 iken, 1988 yılında yaklaşık 40’a kadar düşmesiydi. İşçiler ciddi bir mutlak yoksullaşma yaşıyordu. 1989 Mart yerel seçimlerinde hakim sınıflar cephesinde bir çatlak ortaya çıkınca, bu mutlak yoksullaşma Türkiye işçi sınıfı tarihinin en yaygın meşru ve demokratik kitle eylemlerine dönüştü.

Mutlak yoksullaşma, tilkiye fırın yıktırır.

Nisbi Yoksullaşmanın Etkisi

Bir de nisbi yoksullaşma var.

İşçinin eline geçen net ücretin satınalma gücü düşmez veya artabilir de. Ancak eğer ülkede kişi başına milli gelir daha hızlı artıyorsa, işçinin, kendisini karşılaştığı kesimlerin net gerçek gelirleri daha yüksek oranlarda yükseliyorsa, ortaya nisbi yoksullaşma çıkar. Nisbi yoksullaşma da eylemler açısından tetikleyici olabilir. Memurların 1991 yılı sonlarından itibaren hareketlenmesindeki en önemli neden, kamu kesimindeki işçilerin 1991 toplu iş sözleşmelerinde birinci 6 ay zammı olarak yüzde 142 oranında bir ücret zammı elde etmeleriydi.

Ancak nisbi yoksullaşmanın etkisi sınırlıdır.

İşçi ve memur hareketini izleyecekseniz, yoksullara bakmayın, yoksullaşanlara, gerçek gelirleri düşenlere bakın.